

An aerial photograph of a large, calm lake with several dark, forested islands scattered across its surface. The sky is filled with soft, white clouds, and the overall lighting is diffused, creating a serene and somewhat somber atmosphere. The text is overlaid on the upper half of the image.

At tænke *med* familien

Oplæg Ejbyhus 19-4-2010

Svend Aage Rasmussen

Prolog

- "Our attitude to what is alive and to what is dead is not the same. All our reactions are different" (Wittgenstein, 1953 no. 284)
- "An utterance is never just a reflection or an expression of something already existing... It always creates something that never existed before, something absolutely new and unrepeatable..." (Bakhtin, 1986: 119)
- For if we use in our talk about ... people`s intimate relationships the kind of specially invented, abstract terms we usually feel free to use in our theorizing in psychology, then, we end by putting *their* words into *our* terms, inviting a "ideological dilemma" of a very particular kind: for our words work to "colonize", so to speak, the mode of being of those we study." (Shotter 1993: 181)

Om-tænkning og Med-tænkning:

Fra at tænke *om* klienter som abstrakte individer til at tænke *med* dem i en dialogisk struktureret, social praksis

(Shotter 2008)

Det klassisk systemiske

*“The ills of the individual are not really separable from the ills of the social context he creates and inhabits, and one cannot with good conscience pull out the individual from his cultural milieu and label him sick or well.”
(Haley. 1963 s. 63)*

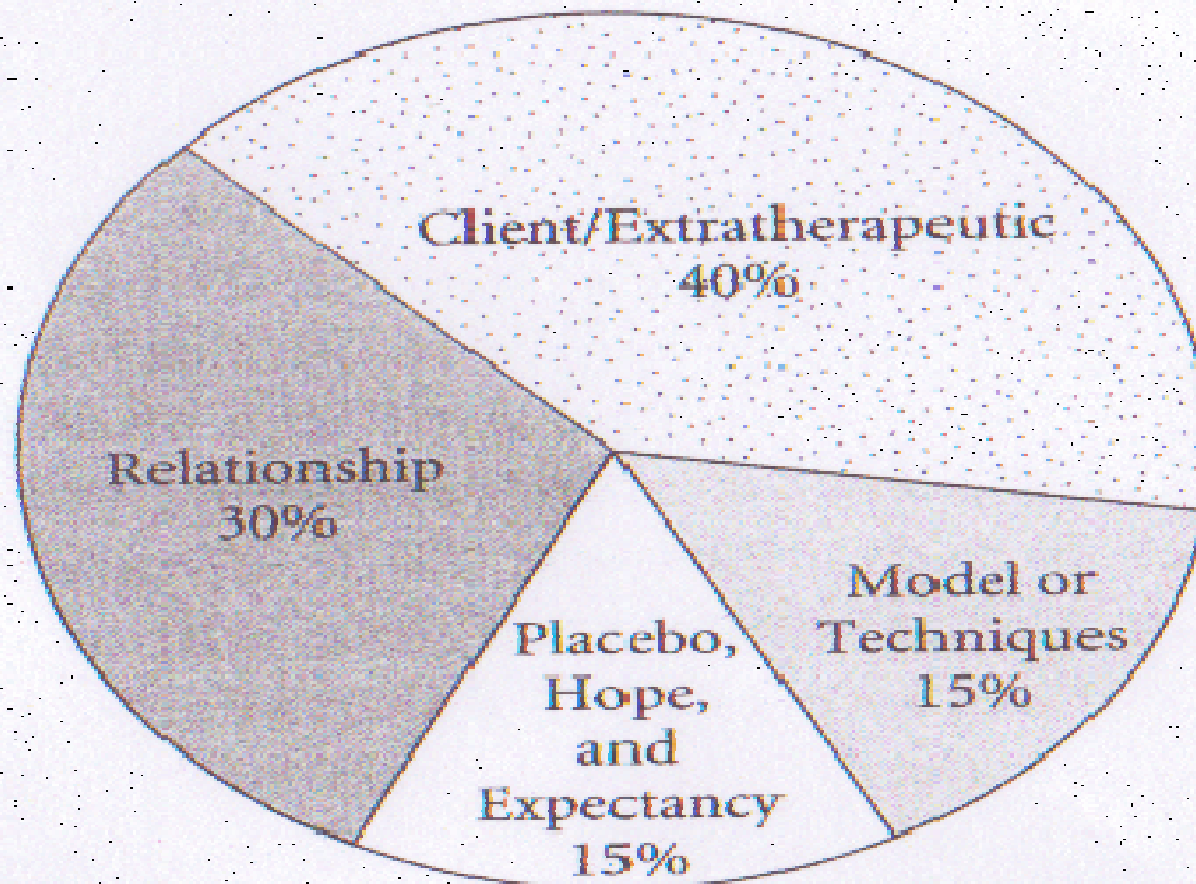
Basale systemiske principper

Det systemiske

- Det cirkulære
- Det relationelle
- Det processuelle
- Det kontekstuelle

I modsætning til

- Lineær tænkning
- Egenskabstænkning
- Indholdstænkning
- Elementtænkning

Figure 2.1. Factors Accounting for Change in Therapy.

Source: Asay & Lambert, 1999.

Den terapeutiske relation

- "Most of our current empirical findings indicate a need to the more meaningful understanding of our essential intersubjectivity, of the fundamental importance of relationships and, significantly, of the healing potential of a well-managed therapeutic alliance. In opposition to these findings, there is an effort to reintroduce a reductionist mechanical model of the mind (and therapy) in the name of accountability and efficiency. This move appears to stem more from political and perhaps economic motives rather than scientific evidence."

(Bachelor & Horvath 1999, s. 164)

Den gode terapeutiske relation

- En nødvendig forudsætning for forandring
- Dannes tidligt i terapien
- Opleves forskelligt af klient og terapeut
- Skabes af begge parter
- På forskellig måde fra klient til klient
- Er i sig selv terapeutisk
- Er skiftende
- Præges af parterne i relationen

(Bachelor & Horvath 1999, s. 161-163)

Den epistemologiske revolution i familieterapien

- 2. ordens kybernetik
- Det postmoderne
- Konstruktivisme
- Social konstruktionisme
- Poststrukturalisme
- Dekonstruktion

Poststrukturalisme

"Maybe the target nowadays is not to discover what we are but to refuse what we are".

(Foucault, 1982)

- Verden skabes i sproget og præges af herskende diskurser
- Nogle diskurser er potentielt undertrykkende
- Klienter og familier har ikke en essens. Vi er, hvad vi i fælleskab gør hinanden til. Familierne er ikke deres problemer

Det fjendtlige sprog

”Et sprog der beskriver mennesket eller menneskelige systemer (f. eks. familien) på en måde, hvor der ses bort fra kontekst, helhed, relationer, cirkulære sammenhænge (1. ordens kybernetik) og beskriver mennesket eller menneskelige systemer på en måde, der skjuler beskriveren, dennes position, forforståelse og samspil med systemet (2. ordens kybernetik).

Sproget er ofte negativt ladet og direkte eller indirekte afstandtagende. Et almindeligt dagligsprog bruges sjældent, men et ”teknisk-videnskabeligt” sprog med hyppig brug af fremmedord.

(Rasmussen 2003, s. 231)

Virkninger af det fjendtlige sprog

- Skaber sociale hierarkier
- Underminerer det relationelle
- Medvirker til en svækkelse af selvopfattelsen
- Skaber negative selvopfyldende profetier
- Modvirker narrativ dybde
- Fremmer pseudovidenskabelighed

Hvad skaber uproduktive kampe i terapi

1. Ekspertise og hierarkier
2. Konfrontation
3. Fortolkning
4. Etikettering / Diagnose

(Butler & Bird, 2000)

“The killer Ds”

- Diagnosis
- Deficits
- Disorders
- Diseases
- Disabilities
- Dysfunction

(Duncan, Miller & Sparks, 2004)

”Sådanne mennesker”

”De evner ikke at udvise en genuin interesse for andre, de kan ikke rumme såvel det sikre som det usikre i relationer, endsige reflektere nuanceret over dem. De mangler indsigt i deres egen udvikling, formår ikke at være selvkritiske og er ikke rigtigt opmærksomme på, hvordan deres følelser og eventuelle udbrud påvirker andre. Endeligt mangler de generelt set et indre liv, herunder at opleve kontinuitet i tilværelsen, have solide evner til at forklare, lytte, føle sig forsigtigt frem i forhold til andre, være ydmyg i positiv forstand, have humor, kunne tilgive, udvise gensidighed, ansvarlighed og troværdighed. Det bør bemærkes, at sættes der positivt fortegn foran disse mangler, toner der et billede frem af vigtige evner hos den kompetente psykolog”

(Christiansen 2008: 12)

Tanker om med-tænkning og om-tænkning

- Vi kan ikke, ikke tænke *om* familien
- Vores tanker *om* familien bør være postmoderne inspireret, fx bør vi:
  - Være skeptiske over for metanarrativer og universel viden
  - Ikke se viden som ubestridt
  - Se viden som udtryk for magtforhold
  - Være situerede og personlige
  - Være bevidste om sprogets formende kraft
- Vi bør så meget som muligt tænke *med* patienten

Eksempler på *med*-tænkning i praksis

(Klinik for Spiseforstyrrelser, Stolpegård)

- Postmoderne gruppebehandling
- Overvejelsesgruppen
- Familieterapi og flerfamiliemøder
- Refleksion og bevidning

Reflekterende processer og bevidning

- En anerkendende ”postmoderne reflektiv praksis som er”
- ”*situeret og*
- *personlig*” og
- ”en *kreativ og kollektiv proces,*
- hvor *forskellen mellem insidere og outsiders ses som et bidrag til*
- *diskursiv mangfoldighed*”

(Rasmussen & Svarrer 2008, s. 166)

En dansk pioner om hjælpekunst, nu evidensbaseret

”Sympathie skal man have, men denne Sympathie er først sand, naar man ret dybt tilstaar sig selv, at hvad der er hændet eet Menneske, kan hænde alle... Den Læge ved en Daareanstalt, der er dum nok til at troe sig i al Evighed klog og sin smule Forstand assureret for al Skade i Livet, han er vel i en vis Forstand klogere end de Afsindige, men han er tillige dummere, og han skal vist ej helbrede Mange”

(Søren Kierkegaard 1844)

Epilog: Om fortalere for simplistisk naturvidenskabelig tankegang

siger Wittgenstein, at de:

”... bestandig har naturvidenskabens metode i tankerne og fristes uimodståeligt til at spørge og svare på samme måde som i naturvidenskaben. Den tilbøjelighed ... fører ... ind i fuldstændigt mørke”
(1958: 18)

Litteratur

- Asay, T. P., & Lambert, M. (1999). The empirical case for the common factors in therapy: Quantitative findings. I M. A. Hubble, B. L. Duncan, & S. D. Miller (Red.), *The heart and soul of change: What works in therapy* (s. 23-55). Washington DC: APA.
- Bachelor, A., & Horwath, A. (1999). The therapeutic relationship. I M. A. Hubble, B. L. Duncan, & S. D. Miller (Red.), *The Heart and Soul of Change* (s. 133-178). Washington DC: APA.
- Butler, M. H., & Bird, M. H. (2000). Narrative and interactional process for preventing harmful struggle in therapy: An integrative and empirical model. *Journal of marital and family therapy*, 26, s. 123-142.
- Christiansen, I. (2008). Mentalisering - vejen til sindet. *Psykolog Nyt* (9), s. 10-14.
- Duncan, B. L., Miller, S. D., & Sparks, J. A. (2004). *The heroic client* (2 udg.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Foucault, M. (1982). Afterword: The subject and power. I H. L. Dreyfus, & P. Rabinow, *Michel Foucault. Beyond structuralism and hermeneutics* (s. 208-226). Brighton: The Harvester Press.
- Haley, J. (1963). *Strategies of psychotherapy*. New York: Grune & Stratton.
- Kierkegaard, S. (1844). *Begrebet Angest*. København.
- Rasmussen, S. A. (2003). Det fjendtlige sprog. Refleksioner over udviklinger i psykiatrien. *Fokus på familien*, 31 (4), s. 229-245.
- Rasmussen, S. A., & Svarrer, T. (2008). Reflekterende processer og bevidning: En kritisk sammenligning af teori og praksis med synspunkter fra insidere. *Fokus på Familien*, 36 (3), s. 166-185.
- Shotter, J. (2008). *Conversational realities revisited: Life, language, body and world*. Chagrin Falls: Taos Institute Publications.
- Shotter, J. (1993). *Cultural Politics of Everyday Life*. Buckingham: Open University Press.
- Wittgenstein, L. (1953). *Philosophical Investigations*. Oxford: Blackwell.
- Wittgenstein, L. (1958). *The Blue and Brown Books*. Oxford: Basil Blackwell.